

- Ortega, A.D.S.V., Babinszky, L., Rózsáné-Várszegi, Z., Ozsváth, X.E., Oriedo, O.H., Oláh, J., & Szabó, C. (2022) Effects of High Vitamin and Micro-Mineral Supplementation on Growth Performance and Pork Quality of Finishing Pigs under Heat Stress. *Acta Agric. Slov.*, 118, 1–10. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0570178323000088>
- Reddy, M. A., Iqbal, M., Chopra, H., Urmi, S., Junapudi, S., Bibi, S., Kumar Gupta, S., Nirmala Pangi, V., Singh, I., & Abdel-Daim, M. M. (2022). Pivotal role of vitamin D in mitochondrial health, cardiac function, and human reproduction. *EXCLI journal*, 21, 967–990. <https://doi.org/10.17179/excli2022-4935>
- Skaperda, Z., Veskoukis, A.S., & Kouretas, D. (2019). Farm animal welfare, productivity and meat quality: Interrelation with redox status regulation and antioxidant supplementation as a nutritional intervention (Review). *World Academy of Sciences Journal*, 1, 177-183. <https://doi.org/10.3892/wasj.2019.19>
- Ungurianu, A., Zanfirescu, A., Nițulescu, G., & Margină, D. (2021). Vitamin E beyond Its Antioxidant Label. *Antioxidants (Basel, Switzerland)*, 10(5), 634. <https://doi.org/10.3390/antiox10050634>
- Wang, H., Zhang, Y., & Ma, Y. (2023). Effects of vitamin K supplementation on reproductive performance and bone metabolism-related biochemical markers in lactation sows. *Animal bioscience*, 36(10), 1578–1583. <https://doi.org/10.5713/ab.23.0092>
- Zhao, Y. C., Wang, H. Y., Li, Y. F., Yang, X. Y., Li, Y., & Wang, T. J. (2023). The action of topical application of Vitamin B12 ointment on radiodermatitis in a porcine model. *International wound journal*, 20(2), 516–528. <https://doi.org/10.1111/iwj.13899>

ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДКІСНИХ І ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ В УКРАЇНІ: ВИВЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ І ПРОГРАМ

Ємельянова Н.О., здобувач вищої освіти ОП «Ветеринарна медицина»
Науковий керівник – **Приходченко В.О.**, к.с.-г.н., доцент
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Актуальність дослідження. Збереження біорізноманіття є однією з головних екологічних проблем сучасності. Рідкісні та зникаючі види підтримують екосистемний баланс, що позитивно впливає на природу і людей. Через людську діяльність багато видів знаходяться на межі зникнення (Якимчук, 2014). За даними Міжнародного союзу охорони природи, під загрозою зникнення перебувають значна частка земноводних, ссавців і птахів. В Україні близько 540 видів тварин і 860 видів рослин внесені до Червоної книги.

Мета дослідження. Дослідження має на меті розкрити основні причини зникнення рідкісних видів та визначити ефективні стратегії і програми для їх захисту.

Основні загрози для рідкісних в зникаючих видів:

1. Забруднення водних та наземних екосистем промисловими відходами.
2. Руйнування середовища існування через вирубку лісів і будівництво інфраструктури.
3. Браконьєрство та незаконна торгівля дикими видами.
4. Вплив інвазивних видів.
5. Воєнні дії, які спричиняють екоцид, зокрема в Україні.

Стратегії та програми збереження рідкісних та зникаючих видів. Для протидії загрозам існують міжнародні та національні програми. В Україні діє Червона книга, Закон "Про охорону навколишнього природного середовища", створюються заповідники (Melnyk-Shamrai et al., 2023). На міжнародному рівні Україна бере участь у програмі CITES, яка регулює торгівлю видами, що перебувають під загрозою (Гетьман & Лозо, 2012). Також важливі ініціативи WWF і ООН.

Наприклад, WWF-Україна реалізує низку важливих програм, спрямованих на збереження біорізноманіття та охорону рідкісних і зникаючих видів. Одним із ключових напрямків є

охорона великих хижаків, таких як рись, ведмідь і вовк, а також збереження популяцій осетрових риб, що знаходяться під загрозою зникнення. WWF також працює над створенням екологічних коридорів, які дозволяють видам безпечно пересуватися між природоохоронними територіями, що є важливим для їх збереження та відтворення (Popova, 2019).

WWF активно залучається до боротьби з браконьєрством, впроваджує ініціативи щодо захисту зубрів та інших видів. Важливу роль відіграють природоохоронні закони, зокрема щодо протидії екологічним злочинам. Вони покликані знизити ризики нелегальної вирубки лісів та незаконного полювання на рідкісних тварин (Грищенко & Якимчук, 2007).

Національні та міжнародні програми також гостро спрямовані на ліквідацію екологічних наслідків війни, відновлення лісів, річок та інших природних об'єктів, що зазнали шкоди внаслідок бойових дій. Особливо важливим завданням є відновлення природоохоронних територій, які зазнали впливу від військових дій, та мінімізування подальших екологічних втрат.

Стратегії, пов'язані із заповідниками та реінтродукційні програми також протидіють загрозам та відіграють важливу роль у відновленні екосистем (Suietnov, 2021). Заповідники України є ключовими осередками для збереження біорізноманіття, вони забезпечують захищені території для зникаючих видів. Прикладом є Національний природний парк "Синевир", де діє реабілітаційний центр для бурих ведмедів.

Заповідники також сприяють дослідженню та моніторингу стану популяцій рідкісних видів, що дозволяє більш точно планувати подальші заходи з їх охорони (Ivanenko, 2013). Програми реінтродукції, такі, як повернення зубрів і рисі до природного ареалу, відіграють важливу роль у відновленні популяцій зникаючих видів. Вони включають розмноження цих тварин у неволі з подальшим випуском у дику природу, що дозволяє збільшити їхню чисельність та забезпечити стабільність популяцій (Vasyliuk, 2019).

Висновки. Збереження рідкісних та зникаючих видів потребує узгоджених дій на міжнародному, національному та громадському рівнях. Тільки спільними зусиллями можна ефективно протистояти викликам, що ставлять під загрозу біорізноманіття.

Бібліографічний список

1. Гетьман А. П., & Лозо В. І. (2012). Основні напрямки розвитку законодавства Європейського Союзу про охорону біосфери. *Проблеми законності*, (118), 211-230. <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/1535>
2. Грищенко Ю. М., & Якимчук А. Ю. (2007). Природно-заповідні території та об'єкти лісового фонду (організація, охорона, управління). *Рівне: Волинські обереги*. – 144 с.
3. Якимчук А. Ю. (2014). Державна політика сталого збереження біорізноманіття України: монографія. *Рівне: НУВГП*. – 477 с.
4. Ivanenko Ye. I. (2013). Analiz rozmishchennia pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy: pidkhid, stan, problemy. *Ukrainian Geographical Journal*, 3, 64-69. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000139052> [In Ukrainian].
5. Melnyk-Shamrai V., Shamrai V. & Patseva I. (2023). Analysis of the territorial distribution of facilities of the natural reserve fund of the united territorial communities of the korosten district of the zhytomyr region. *Ecological Sciences* 4(49):186-193. DOI:[10.32846/2306-9716/2023.eco.4-49.24](https://doi.org/10.32846/2306-9716/2023.eco.4-49.24)
6. Popova O.V. (2019). Conservation of biodiversity and restoration of natural ecosystems in the territory of Kherson region: Legal problems and ways of their solution. *Law. Human. Environment*, 10(4), 72-84. <https://doi.org/10.31548/law2019.04.009>
7. Suietnov Y. (2021). International legal obligations of Ukraine for the conservation and restoration of natural ecosystems and the implementation of the ecosystem approach. *Problems of Legality*, (153), 56–80. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.153.231605>
8. Vasyliuk O. (2019). Functional classification of territories of the Nature Reserve Fund of Ukraine: history of formation and international aspect. *Geo&Bio*, 18: 3–20. (In Ukrainian) <https://doi.org/10.15407/gb1803>